

Nr 12**Utbildningsutskottets betänkande med anledning av motioner angående undervisningsgruppers storlek m. m. i skolan.****Motionerna**

1974: 116 av fru Mogård (m) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om sådan ändring av bestämmelserna i läroplan för grundskolan att resurstimmarna på mellanstadiet får användas efter samma grunder som gäller för högstadiet,

1974: 303 av herr Nyhage m. fl. (m) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om en sådan ändring av läroplan för grundskolan och skolstadgan att skolstyrelsen i varje kommun äger besluta hur resurstimmar och timmar för specialundervisning skall disponeras,

1974: 740 av herr Fiskesjö m. fl. (c) vari hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att kommunerna inför läsåret 1974/75 ges möjlighet att disponera befintliga resurstimmar inom skolan i syfte att minska undervisningsgruppernas storlek i enlighet med vad som anförts i motionen,

1974: 1028 av herr Bohman m. fl. (m) i vad avser hemställan att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om åtgärder syftande till minskning av undervisningsgruppernas storlek (yrkandet 2),

1974: 1378 av fröken Hörlén m. fl. (fp) i vad avser hemställan att riksdagen uttalar att en brett upplagd försöksverksamhet med nya arbetsformer och organisationsmodeller bland annat bör omfatta mindre undervisningsgrupper (yrkandet Bb).

Utskottet

Frågor som rör användningen av vissa lärarresurser på skolans område har aktualiserats i motionerna 1974: 116, 1974: 303, 1974: 740, 1974: 1028 och 1974: 1378. Även frågan om klasstorlekar tas upp. Utskottet vill i anledning av de olika yrkandena anföra följande.

Statistiska uppgifter avseende medeltalet elever i vanliga klasser (a/A-klasser respektive b/B-klasser) och i specialklass i de olika årskurserna av grundskolan under läsåret 1973/74 finns numera tillgängliga. I vanliga klasser med en årskurs per klass (a/A-klasser) var medeltalet

elever per klass 20,8 på lågstadiet, 24 på mellanstadiet och 26,6 på högstadiet. I samtliga specialklasser fanns det i genomsnitt 10 elever per klass medan det i samtliga vanliga klasser av a/A-typ i grundskolan fanns i genomsnitt 23,4 elever per klass. Det bör observeras att eleverna i många ämnen, t. ex. tillvalsämnena, inte undervisas i sina ordinära klasser utan i undervisningsgrupper som ofta består av elever från mer än en klass. Medeltalet elever i sådana grupper ligger enligt uppgift från skolöverstyrelsen ofta lägre än medeltalet elever per klass. Nyssnämnda statistiska uppgifter avseende *medeltal* per klass får emellertid inte undanskymma det förhållandet att det i grundskolan innevarande läsår finns ett antal klasser som på lågstadiet har mer än 25 elever samt på mellan- och högstadierna mer än 30 elever. Som bilagor till detta betänkande har fogats vissa uppgifter från statistiska centralbyrån avseende storlekar på enskilda klasser i grundskolan per den 15 september 1973.

Läroplanen för grundskolan innehåller bestämmelser om stödundervisning och resurstimmar. Med resurstimme förstås antalet lärarveckotimmar som överstiger antalet elevveckotimmar i ämne. Resurstimme används för att dela klass och har i läroplanens timplansbestämmelser tilldelats ämne som man erfarenhetsmässigt vet har behov av sådana timmar. Olika bestämmelser finns för resurstimmens användning på låg- och mellanstadierna respektive högstadiet. Högstadieskola disponerar stödundervisningsresurser enligt viss schablon. Slutligen finns för grundskolan i dess helhet en specialundervisningsresurs motsvarande högst 0,3 veckotimmar per elev (såväl specialklasser som samordnad specialundervisning).

Utredningen om skolans inre arbete (SIA) har — som framgår av bl. a. dess informationsskrift *Skolans arbetsmiljö* — tagit upp frågan om resursanvändningen i skolan och skiljer därvid mellan å ena sidan skolans basresurs, vilken är den resurs som får uttas för varje stadgenlig klass alt. undervisningsgrupp och elevveckotimme i vanlig klass (dvs. icke-specialklass), och å andra sidan skolans förstärkningsresurs, som i form av specialundervisning, stödundervisning och resurstimmar (grupptimmar) kompletterar basresursen.

Frågan om bl. a. en flexibel användning av skolans förstärkningsresurser behandlas av SIA, som förväntas avlämna sina förslag under år 1974. I förevarande motioner begärs en rätt för den lokala skolläroplanen att redan nu bestämma hur de statsbidragsberättigade förstärkningsresurserna skall få användas.

Enligt utskottets mening bör SIA:s förslag avvaktas. Utskottet har emellertid inget emot att pågående försöksverksamhet med en friare användning av resurstimmarna får en större omfattning än för närvarande bl. a. i syfte att minska undervisningsgruppernas storlek. Utskottet föreslår att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till kännas vad utskottet med anledning av de förevarande yrkandena i motionerna 1974:

116, 1974: 303, 1974: 740, 1974: 1028 och 1974: 1378 anförts beträffande en friare användning av resurstimmarna.

Åberopande det anförda hemställer utskottet

att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet med anledning av motionerna 1974: 116, 1974: 303, 1974: 740, 1974: 1028 yrkandet 2 och 1974: 1378 yrkandet Bb anförts beträffande en friare användning av resurstimmarna i skolan.

På utbildningsutskottets vägnar

Stockholm den 15 mars 1974

STIG ALEMYR

Närvarande vid ärendets slutbehandling: herrar Alemyr (s), Larsson i Staffanstorp (c), Jönsson i Arlöv (s), Nordstrandh (m), Wiklund (s), Elmstedt (c), fröken Hörlén (fp), fru Dahl (s), fru Sundberg (m), herrar Sundgren (s), Karlsson i Mariefred (c), fru Lantz (vpk), herrar Forslund (s), Nilsson i Norrköping (s) och Nordin (c).

Bilaga 1

Antal vanliga klasser i A-form och a-form efter årskurs och storlek den 15 september 1973

Antal elever i klassen	Årskurs									Summa
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
—10	68	72	51	36	33	28	1	2	2	293
11	18	21	15	14	15	12	3	2		100
12	39	39	34	19	16	13	5	3	2	170
13	94	86	53	24	26	25	3	1	2	314
14	111	107	108	47	29	30	3	2	9	446
15	139	131	134	52	59	48	7	4	7	581
16	160	182	169	79	69	76	6	8	15	764
17	223	235	239	98	90	107	21	4	21	1 038
18	285	338	345	121	114	117	22	18	20	1 380
19	414	417	439	132	125	142	38	23	25	1 755
20	510	565	531	151	180	164	39	46	50	2 236
21	597	637	585	238	198	233	84	79	76	2 727
22	694	658	628	280	268	247	118	115	121	3 129
23	661	651	593	292	311	317	172	176	202	3 375
24	656	533	579	366	371	344	246	241	274	3 610
25	617	541	558	410	398	375	328	383	356	3 966
26	97	107	118	396	403	358	448	451	438	2 816
27	22	20	32	404	359	351	535	517	501	2 741
28	6	2	6	331	323	266	560	516	563	2 573
29	2	3	6	322	255	280	507	532	522	2 429
30	5	2	2	290	260	255	533	571	493	2 411
31			1	35	33	37	35	60	61	262
32	1			4	4	6	2	10	7	34
33		1	1		3	5	1	2	3	16
34			1		1					2
35	1	1	1							3
36—										
Summa	5 420	5 349	5 229	4 141	3 943	3 836	3 717	3 766	3 770	39 171
Medeltal	20.9	20.7	20.8	24.0	24.0	23.9	26.5	26.7	26.5	23.4

Bilaga 2

Antal vanliga klasser i grundskolan efter klasstyp och storlek den 15 september 1973

Antal elever i klassen	Klasstyp								Summa
	a	A	b	bv	B1	B2	BV	B	
—10	191	102	140	73	66	35	17	2	626
11	54	46	50	15	50	26	5		246
12	112	58	65	18	69	13	4	1	340
13	233	81	74	10	96	20	2		516
14	326	120	59	14	100	21	4		644
15	404	177	59	13	101	19			773
16	511	253	65	6	120	21			976
17	697	341	63	6	93	14			1 214
18	968	412	82	3	135	20	1		1 621
19	1 270	485	62		111	10	1		1 939
20	1 606	630	62	3	121	9			2 431
21	1 819	908	57		107	13			2 904
22	1 980	1 149	52	2	84	6			3 273
23	1 905	1 470	30		85	5			3 495
24	1 768	1 842	32	1	79	2			3 724
25	1 716	2 250	18		67	1			4 052
26	322	2 494	4	1	53				2 874
27	74	2 667	1		38				2 780
28	14	2 559	1		41		1		2 616
29	11	2 418			19				2 448
30	9	2 402			10				2 421
31	1	261			2	1			265
32	1	33		1	1				36
33	2	14		1					17
34	1	1							2
35	3		1		1	1	3		9
36—									
Summa	15 998	23 173	977	167	1 649	237	38	3	42 242
Medeltal	20.8	25.2	15.9	11.8	18.6	14.9	13.1	8.6	22.9

Bilaga 3

Antal specialklasser efter storlek den 15 september 1973

Antal elever i klassen	Art av specialklass							Övriga	Summa
	Hjälp- klass	Skol- mogn. klass	Läs- klass	Obs. klass	Hör- sel klass	Syn- klass	Klass f. rö- relse- hindr.		
— 3	14	12		10	5		4	6	51
4	13	5		6	19		6	7	56
5	32	14		16	28	2	11	5	108
6	76	10	11	18	14	2	11	12	154
7	116	26	18	32	13	1	10	9	225
8	272	55	41	14	4	3	13	6	408
9	264	46	45	13	2		5		375
10	252	57	58	9	2		1	2	381
11	248	46	59	6				1	360
12	211	19	69	6					305
13	170	9	48	1			2	3	233
14	122	8	24					1	155
15	72	2	14					1	89
16	29	1	4					1	35
17	5							1	6
18—	10	18			1			29	58
Summa	1 906	328	391	131	88	8	63	84	2 999
Medeltal	10.2	9.7	10.7	7.1	5.6	6.6	6.5	13.3	10.0